

Helsingfors/Mariehamn 20.1.2026

Nr 4/26

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
17.12.2025, nr 170/2025.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om ändring av 21 och 23 §§ landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna, antagen av lagtinget 17.12.2025.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Landskapslagen ändrar landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna. Genom landskapslagen sänks kompletteringsandelen inom landskapsandelssystemet från och med 2026. I landskapslagen ingår ett bemyndigande för landskapsregeringen att enligt 20 § 3 mom. i självstyrelselagen bestämma när landskapslagen helt eller delvis ska träda i kraft. Landskapslagen ska tillämpas första gången vid beräkning av kompletteringen av skatteinkomsterna för finansåret 2026.

Lagstiftningsbehörigheten

Såväl landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna som senare ändringar har varit föremål för Ålandsdelegationens utlåtanden inom ramen för lagstiftningskontrollen enligt 19 § i självstyrelselagen för Åland (se bland annat ÅD 43/17, 44/22 och 2/25).

Landskapet tillkommer enligt 18 § 1 och 4 punkterna i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar samt kommunernas förvaltning.

Landskapsandelssystemet omfattar socialvården, undervisningsväsendet i fråga om grundskolan inklusive träningsundervisningen och medborgarinstitutet samt kulturverksamheten, på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt självstyrelselagens 18 § 13 och 14 punkter.

Ikraftträdelsebestämmelsen i landskapslagen bemyndigar landskapsregeringen att med stöd av 20 § 3 mom. i självstyrelselagen bestämma när landskapslagen helt eller delvis ska träda i kraft. Enligt nämnda lagrum kan lagtinget bemyndiga landskapsregeringen att bestämma att en landskapslag helt eller delvis ska träda i kraft redan innan republikens president har fattat beslut om utövande av sin vetorätt om ett anslag i landskapets budget förutsätter att en landskapslag stiftas och det finns särskilda skäl för att landskapslagen ska träda i kraft snabbt. Det är således fråga om ett undantagsförfarande från den föreskrivna lagstiftningskontrollen, vilket undantagsförfarande förutsätter särskilda skäl.

Avsikten har varit att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2026. Ålandsdelegationen konstaterar att landskapslag (2025:95) om ändring av 21 och 23 §§ landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna har utfärdats 18.12.2025 och publicerats i Ålands författningssamling. Lagen har trätt i kraft 1.1.2026. Med beaktande av det som framförs i landskapslagens förarbeten och landskapsregeringens förslag till budget för landskapet Åland 2026, konstaterar Ålandsdelegationen att förutsättningarna i självstyrelselagens 20 § 3 mom. formellt uppfylls, varför bestämmelsen inte föranleder anmärkning från delegationens sida.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Leino-Sandberg, Siitari och Åkerblom.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Sören Silverström
sekreterare